

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 480/2023
27.04.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., чији је заједнички пуномоћник Иван Иванковић, адвокат из ..., против туженог ЈП ЕПС Београд, Огранак РБ „Колубара“ Лазаревац, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3293/22 од 13.10.2022. године, у седници одржаној 27.04.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужилаца и **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3293/22 од 13.10.2022. године, тако што се **одбија** као неоснована жалба туженог и потврђују пресуда Основног суда у Лазаревцу П1 537/21 од 04.07.2022. године, допунска пресуда Основног суда у Лазаревцу П1 537/21 од 29.07.2022. године и допунско решење Основног суда у Лазаревцу П1 537/21 од 04.08.2022. године и **одбија** захтев туженог за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцима на име трошкова ревизијског поступка исплати 253.288,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лазаревцу П1 537/21 од 04.07.2022. године ставовима првим, другим и трећим изреке и допунском пресудом Основног суда у Лазаревцу П1 537/21 од 29.07.2022. године ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужилаца и тужени је обавезан да тужиоцима исплати на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада у периоду од 01.07.2016. године до 30.11.2021. године и то: тужиоцу АА укупно 247.935,23 динара и тужиоцу ББ укупно 248.773,26 динара, као и тужиоцу ВВ за период од 01.07.2016. године до 30.11.2019. године укупно 206.186,11 динара, све у појединачним износима и са законском каматом, чија су висина и датуми доспећа ближе одређени овим ставовима изреке, као и да на досуђене новчане износе уплати за тужиоце доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО. Ставом четвртим, петим и шестим изреке, тужени је обавезан да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка и то: тужиоцу АА у износу од 59.880,00 динара, тужиоцу ББ у износу од 59.780,00 динара и тужиоцу ВВ у износу од 58.820,00 динара.

Допунским решењем Основног суда у Лазаревцу П1 537/21 од 04.08.2022. године, тужени је обавезан да тужиоцу АА накнади трошкове парничног поступка од 18.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3293/22 од 13.10.2022. године, ставом првим и трећим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставовима првом, другом и трећем изреке и допунска пресуда у ставу другом изреке, тако што су одбијени тужбени захтеви којим су тужиоци тражили да се тужени обавезе да им на име мање исплаћених зарада по основу сменског рада исплати појединачне новчане износе са законском затезном каматом, на начин ближе описан у ставовима првом, другом и трећем изреке првостепене пресуде и ставу другом изреке допунске пресуде, као и да на наведене износе уплати за тужиоце доприносе за пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за пензијско и инвалидско осигурање. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставовима четвртим, петим и шестим изреке првостепене пресуде, тако што је одбијен захтев тужилаца за накнаду трошкова поступка и то: тужиоца АА у износу од 59.880,00 динара, тужиоца ББ у износу од 59.780,00 динара и тужиоца ВВ у износу од 58.820,00 динара. Ставом четвртим изреке, преиначено је допунско решење и одбијен захтев тужиоца АА за накнаду трошкова парничног поступка од 18.000,00 динара. Ставовима петим и шестим изреке, тужиоци су обавезани да туженом накнаде трошкове парничног поступка од 1.950,00 динара и трошкове поступка по жалби од 72.996,00 динара. Ставом седмим изреке, одбијен је захтев тужилаца за накнаду трошкова поступка по жалби.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ 72/11... 18/20), па је нашао да је ревизија тужилаца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су у радном односу код туженог на неодређено време. У утуженом периоду обављали су рад тако што су сваки други дан радили у времену од 07,00 до 19,00 часова, односно сваки други дан су радили по 12 часова. Организација рада код туженог је таква да тужиоци мењају друге запослене на истом радном месту сваког другог дана, с тим што један дан раде од 07,00 до 19,00 часова, а други дан им је пауза и тако се циклус редовно понавља. За рад обављен у спорном периоду тужени није увећао зараду тужиоцима по основу сменског рада за 8,9% од основне зараде, на основу члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“. Висина потраживања на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада и накнаде зараде за време коришћења одмора утврђена је оценом налаза и мишљења судског вештака.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да су тужиоци радећи по напред описаном моделу остварили сменски рад и усвојио је тужбени захтев за исплату увећане зараде по том основу са припадајућим доприносима.

По оцени другостепеног суда, рад тужилаца није сменски рад, због чега немају право на исплату увећане зараде по том основу, због чега је преиначио првостепену одлуку и одбио тужбене захтеве тужилаца.

Становиште другостепеног суда није правилно.

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 113/17) у члану 63. прописано је да је рад у сменама организација рада код послодавца према којој се запослени на истим пословима смењују према утврђеном распореду, при чему измена смена може да буде континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља (став 1), да запослени који ради у сменама је запослени који код послодавца код кога је рад организован у сменама у току месеца посао обавља у различитим сменама најмање трећину свог радног времена (став 2). Одредбом члана 108. став 4. истог закона прописано је да општим актом и уговором о раду могу да се утврде и други случајеви у којима запослени има право на увећану зараду, као што је увећање зараде по основу рада у сменама.

Посебним колективним уговором за Електропривреду Србије („Службени гласник РС“, бр. 15/15) у члану 7. став 2. тачка 2. прописано је да послодавац доноси одлуку о распореду, почетку и завршетку раног времена, полазећи од следећег: на радним местима где процес рада траје непрекидно, рад се организује у сменама, при чему се под сменским радом подразумева рад у две (по 12 сати) или више смена (по 6 или 8 сати) у току радног дана када на истим средствима за рад, раде наизменично најмање два запослена, или две групе запослених, при чему измена смена може бити континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља, док је одредбом члана 38. став 1. тачка 4. прописано да се основна зарада запосленог увећава за рад у сменама за 8,9%.

Према директиви Европске уније 2003/88 – ЕС сменски рад је дефинисан као начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући и образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима (континуиран или дисконтинуиран), изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дању или ноћу, а турнус се у свом језичком значењу изједначава са сменским радом (рег турнус, по реду, редом). Директива Европске уније није извор права али њена садржина помаже у тумачењу појма сменског рада који наши закони не садрже.

Имајући у виду утврђене чињенице да тужени није извршио увећање зараде тужиоцима према наведеним законским одредбама и одредбама Колективног уговора које су важиле у спорном периоду, да су тужиоци у утуженом периоду радили по моделу радног времена 12 (рад) – 36 (одмор) – 12 (рад), Врховни касациони суд налази да је првостепени суд правилно усвојио тужбени захтев и обавезао туженог на исплату тражене разлике у заради по основу сменског рада, са припадајућим доприносима. По оцени Врховног касационог суда, када се запослени на истом послу смењују према унапред утврђеном редоследу, ради се о сменском раду. Наиме, рад у сменама је рад који се непрекидно или са прекидима ради у најмање 2 смене, било дневне или ноћне, односно таква организација рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима у различито време током одређеног периода дана или ноћи. Како је у конкретном случају код оваквог режима рада постојао континуитет, те

имајући у виду и чињеницу да је сменски рад признат у општем акту тужене (Посебни колективни уговор за „Електропривреду Србије“), што указује између осталог да рад са наведеним моделом радног времена представља сменски рад, то је по оцени Врховног касационог суда правилан закључак првостепеног суда да тужиоци, у смислу одредбе члана 108. став 4. Закона о раду и члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“, имају право на увећану зраду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду у утуженом периоду, као и право на уплату доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО.

Како је преиначена другостепена пресуда и одбијена жалба туженог, то је потврђена и одлука о трошковима првостепеног поступка и одбијен захтев туженог да се обавезу тужиоци да му накнаде трошкове парничног поступка.

Имајући у виду наведено, Врховни касациони суд је на основу члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Тужиоци су успели у поступку по ревизији, па им на основу чланова 153, 154. и 163. став 2. ЗПП, припадају и опредељени трошкови овог поступка, који обухватају трошкове на име: састава ревизије 36.000,00 динара према тарифном броју 13. Тарифе о наградама и накнадама за рад адвоката („Службени гласник РС“ број 121/12...37/21), као и на име судских такси за: ревизију у износу од 29.517,00 динара и ревизијску одлуку у износу од 44.276,00 динара за тужиоца АА; ревизију у износу од 29.551,00 динара и ревизијску одлуку у износу од 44.326,00 динара за тужиоца ББ и ревизију у износу од 27.847,00 динара и ревизијску одлуку у износу од 41.771,00 динара за тужиоца ВВ, одмерено према тарифном броју 1. и 2. таксене тарифе Закона о судским таксама („Службени гласник РС“ број 128/24...106/15).

На основу члана 165. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић